

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Spørsmål til Stueland

KLIMAKAMP

Hein Berdinesen

Espen Stueland (13. mai) har noen innvendinger til min kritikk av hans bok «700-årsflommen» i Klassekampen 10. mai. Jeg argumenterte visstnok mot økopoiesen ut fra en «enten-eller» akademisk tradisjon, noe som gjør Stueland «lattermild»: Jeg forstår ikke betydningen av 700-årsflommens «tverrfaglighet», og jeg misforstår hans tilnærming til Arne Næss.

Jeg plasserer økopoiesen i en miljøfilosofisk tradisjon som i flere tiår har promotert nøyaktig de samme forventningene til litteraturen som Stueland legger til grunn for 700-årsflommen («skape innlevelse», «identifikasjon med naturen», «det liberalistisk-økonomiske systemet forsterker klimakrisen»). Poenget mitt er at økopoiesen neppe vil klare å vekke «den avventende majoriteten» for klimakrisens alvor, noe som faktisk er Stuelands uttalte mål med «700-årsflommen». Stueland avviser min kritikk fordi jeg leser «700-årsflommen» med akademiske briller, et utgangspunkt som altså gjør Stueland «lattermild». Stueland fortsetter her som han gjør i 700-årsflommen; han dikterer hvem som skal lese økopoiesen og hvordan økopoiesen skal leses.

Det Stueland legger opp til i «700-årsflommen» er ikke tverrfaglighet. Han beskriver

hvordan ulike fagfelt tilnærmer seg klimaproblemet, men peker hele tiden på økopoiesens og økokritikkens (påståtte) kraft som remedie. Tverrfaglighet er når fagdisipliner kommer sammen for å skape ny forståelse og finne nye innsikter. «Tverrfagligheten» finnes i tilfelle kun i Stuelands eget hode.

Stueland hevder at han ikke diskuterer at «teknologi underlegger seg naturen» når han snakker om Arne Næss i

«700-årsflommen», men heller ser på hvordan Næss «formulerte en kritikk av det antroposentriske verdensbildet». Til opplysning: Hele utgangspunktet for antroposentrismen er naturherredømmetenkningen som følger av vitenskapen og teknologiens utvikling siden 1600-tallet. Næss' kritikk av antroposentrismen handler om denne utviklingen.

Jeg har et spørsmål til Stueland: Hvis det er slik at «forfattere som tar klimaendringene inn i litteraturen, gjør det i visshet om og på tross av at litteratur har liten kraft til å endre noe som helst», hvorfor har du da i det hele tatt skrevet «700-årsflommen»? For der er du tydelig på at «de mange som er overbevist om at klimaforskere har rett, må la denne forståelsen følges av emosjonelt engasjement, av sinne, av solidaritetsfølelse, flammande rettferdighetssans, av handling.»

Hein Berdinesen,
ph.d. i filosofi

hein.berdinesen@skole.rogfk.no

Farvel til godlyden?

RADIO

Bodil Cappelen

Å sitte i sola ved kjøkkenbordet og se ut på lønnetreet som over natta er sprunget ut i all sin lysegrønne prakt, og meisene som mater ungene i kassa på verandaen, er fint.

På eikebordet står den minst 50 år gamle Tandbergs reiseradio, Kurér, og fra P2 strømmer Griegs A-mollkonsert ut, med Sigurd Slaattebrekk ved klaveret.

En slik musikkopplevelse får vi ikke igjen. For lyden i en dab-radio er for dårlig. Klangene er hult og metallisk. Hvorfor er det ingen som snakker om *lyden* i de nye dab-radioene som skal

prakkes på oss fra 2017?

Hvorfor vil ikke svenskerne ha dab-radio? Vi som tar etter svenskerne i alt og ett burde i

alle fall få vite hvorfor Sverige har forkastet tilbudet om dab. Kanskje det er kvaliteten på lyden?

Bodil Cappelen,
Son

Selvforsvar på Assads premisser?

FOLKERETT

Geir Ulfstein

Regjeringens vil sende 60 norske soldater til Jordan for støtte til grupper som kjemper mot IS i Syria. Dette har ført til en viktig debatt om de folkerettslige grensene for militær maktbruk. Utenriksdepartementet har – i motsetning til ved bombingene i Libya – presentert en omfattende folkerettslig utredning. Denne utredningen gir støtte til den militære innsatsen, men advarer også mot farene for en utglidning av de folkerettslige reglene.

Dette siste er i seg selv fortjenstfullt, og vitner om at man tar et medansvar for hvordan folkeretten bør tolkes på dette viktige området.

Det som først og fremst voldrer vanskeligheter er hvor langt en stat kan påberope seg retten til selvforsvar dersom den ikke blir angrepet av en annen stat, men av ikke-statlige grupper. I dette tilfellet dreier det seg om IS sitt angrep på Irak fra syrisk jord. Andre stater, slik som Norge, hevder at de har rett til å bistå Irak i et kollektivt selvforsvar, ved å bekjempe IS i Syria. Tesen er at en kan

forsvare seg mot angrep dersom vertsstaten til slike grupper – Syria – ikke er villig eller har evne («unwilling or unable») til å hindre angrepet.

Dette grunnlaget for å utøve retten til selvforsvar har fått bred støtte i tida etter al-Qa'ida's angrep på USA i 2001. Og det er også grunn til å akseptere en slik rett overfor IS i Syria. Men det er en åpenbar fare for misbruk. Hva innebærer det at en stat ikke er villig eller har evne til å bekjempe terroristene? Hvem skal bestemme om betingelsene er oppfylt? Gir dette USA og andre stormakter frikort til å bombe mål i stater hvor det er grupper med en eller annen tilknytning til terrorister som al-Qa'ida og IS?

Men uansett om det foreligger en rett til å delta i kollektivt selvforsvar i Syria er denne retten underlagt begrensninger:

■ Militær virksomhet må ikke gå lenger enn det som er nødvendig og proporsjonalt for å slå tilbake angrepet. Derfor kan IS i Syria bare bekjempes så langt de representerer en trussel mot Irak.

■ Assad og hans styrker kan ikke angripes.

■ Andre opprørsstyrker enn IS kan heller ikke angripes.

■ Assads territorielle suvere-

nitet må respekteres. Dette innebærer at det ikke kan settes i verk aksjoner på områder Assad kontrollerer. ■ Krigens folkerett må respekteres. Disse reglene setter blant annet krav om at bare militære mål kan angripes, sivilbefolkningen må beskyttes, og fanger behandles hensynsfullt.

Den norske styrken vil selv ikke bidra i kamphandlinger. Men dette innebærer ikke nødvendigvis at Norge går fri fra et folkerettslig ansvar. Det eksisterer også et folkerettslig medvirkningsansvar dersom de styrkene Norge trener, ikke respekterer de begrensningene som eksisterer for selvforsvarsretten. Disse begrensningene er omfattende, og gjelder alt fra formålet med innsatsen, til hvem som kan angripes i et uoversiktlig militært landskap, og hvordan krigføringen kan skje. Det kreves altså et omfattende kontrollapparat.

Når forsvarssjef Haakon Brun-Hanssen i Klassekampen den 13. mai sier at norsk militært befal ikke selv velger hvilke grupper som skal støttes, gir dette grunn til bekymring for hva Norge kan bli medansvarlig for.

Geir Ulfstein,
professor dr. juris
Universitetet i Oslo
geir.ulfstein@jus.uio.no

Tiden for evaluering er nå, Ap

LIBYA

Heikki Eidsvoll Holmås

Nær sagt alle viktige beslutninger som fattes i Norge, evalueres. Det burde være selvsagt at det også skal gjelde de alvorligste beslutningene vi politikere tar, nemlig å sende norske soldater ut i krig for i ytterste konsekvens å drepe eller bli drept. Når vi nå står på terskelen av å sende soldater for å delta i krigen i Syria virker alt annet unaturlig. Likevel er det ikke slik.

Nylig fikk SV, med støtte fra Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne nedstemt et forslag i Stortinget om å evaluere krigsinnsetningen i Libya, og at Norge automatisk bør evaluere ethvert militært bidrag av betydelig størrelse. Arbeiderpartiet, som satt sammen med SV og Senterpartiet i regjering da beslutningen om å delta i krigen i Libya ble tatt, stemte imot, sammen med dagens regjeringspartier.

Det er avgjørende viktig å evaluere krigene Norge deltar i, særlig krigen i Libya, når vi ser hvor galt det gikk, med tusenvis av mennesker drept, hundretu-

sener på flukt, borgerkrig og et IS som er godt etablert og utfører terrorangrep.

Det er nødvendig å evaluere både for å lære av hva som går bra, og hva som går feil. Men også fordi at om vi lar være å lære av våre feil, så kan både norske soldaters liv gå tapt og vi kan bidra til at flere mennesker bli drept og utsettes for lidelse neste gang vi deltar med soldater.

Et samlet storting sto bak å sende styrker til Libya. Målet med evalueringen er ikke å finne syndebukker. Jeg var selv for å forsøke å hindre massedrap på sivile i Benghazi, da FN meldte om faren for dette, og ga mandat til en operasjon for å beskytte sivile. Jeg mener imidlertid det bar galt av sted da FN-mandatet ble vridd fra et oppdrag for å beskytte sivile til en klappjakt på Gaddafi og mål om regimeskifte. Derfor ønsket SV å trekke det norske bidraget av kampfly, noe regjeringen også gjorde.

Arbeiderpartiets Anniken Huitfeldt fremsatte i radio-debatt med meg argumentet om at vi ikke kan evaluere Libya-innsatsen før Afghanistan-evalueringen er ferdig, og skaper usikkerhet om Ap støtter en evaluering

overhodet. Det er et underlig standpunkt. Det haster med en Libya-evaluering – jo mer tiden går, jo mindre husker sentrale kilder, desto mindre aktuell blir evalueringen, og jo mindre aktuell blir lærdommen vi kan trekke av den.

Vi trenger å finne ut om vi gjorde det vi kunne og burde for å nå målene vi satte oss. Om beslutningen var klar, om beslutningsprosessen og grunnlaget for beslutningen god nok. Om målet var riktig og realistisk å oppnå eller krevde andre virkemidler og en annen tidshorisont. Vi trenger å vurdere om vi holdt oss strengt til FN-mandatet, eller om det ble tøyd eller brutt, slik mange har hevdet.

Vi trenger å gjennomgå om samarbeid med andre land fungerte godt og om vi ivaretok vårt eget personell og sivilbefolkningen i Libyas interesser på en god måte.

Kort sagt: Vi ønsker å lære, slik at feil vi gjorde i Libya ikke gjøres om igjen. Og for at neste gang Norge beslutter å sende norske soldater i krig, så har vi i hvert fall forsøkt å lære av hvor galt det gikk i Libya.

Heikki Eidsvoll Holmås,
stortingsrepresentant, SV
heikki.holmas@stortinget.no

